

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Quid dicat persona de formali. disput. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

explicato (ad rationem namque personae impertinens est id, quod persona dicitur, sine reatum an non, dummodò tamen substantia sit incommunicabilis naturae alicuius rationalis) inde, inquirunt autores opinionis, quam explicamus, est, quòd persona diuina, vt significatur hoc nomine, *persona*, nõ dicatur relatiuè ad aliam personam: neque enim ostenso Patre aeterno rectè dixeris, *hæc persona est huius alterius persona*, puta *Filij, persona*. Atque in hoc sensu intelligunt Augustinum 7. de Trinitate, cap. 6. dixisse: *Cum dicimus personam Patris, non aliud dicimus, quam substantiam, id est, hypostasim Patris: ad se quippe dicitur persona, non ad Filium*. Quòd si ab autoribus huius opinionis postules, quam communitate persona diuina tribus personis sit communis? Respondent, non esse communem communitate reali, quasi detur vna persona numero, quæ sit in tribus personis diuinis, eo modo quo vna numero essentia est in illis: sed esse comunem communitate rationis. Addit verò D. Thomas artic. 4. questionis sequentis, non esse comunem eo pacto, quo species communis est indiuiduis, sed esse comunem eo modo, quo indiuiduum vagum alicuius speciei commune est indiuiduis eiusdem speciei, vt quidam homo singulari hominibus, nempe, Petro, Paulo, &c. Quia enim illud indiuiduum vagum significat naturam humanam cum modo essendi determinato, qui singulari hominibus competit, videlicet esse quid subsistens distinctum à reliquis, prædicatur de singulari hominibus. Addit idem sanctus Doctor, hoc esse discrimen inter vocabuli, *persona*, & *indiuiduum vagum cuiusque speciei*, quòd indiuiduum vagum significat naturam, cuius est indiuiduum, in recto, cum modo illo existendi, qui cõpetit singulari indiuiduis sub eadem natura contentis: vocabulum verò, *persona*, non significat naturam in recto, sed in recto quidem modum illum existendi, in obliquo verò naturam: significat namque subsistens in natura distinctum à reliquis.

persona que dicitur formalis si quis.

Sententia hæc multo obscurius, quam à nobis sit explicata, à suis patronis proponitur. Ac quamuis, qui eam veram iudicauerit, possit illam defendere, nobis tamen alia opinandi ratio hæc in re videtur longè probabilior. Non enim arbitror personam de formali significare aliquid reale, sed in concreto quippiam rationis, supponerèque pro rebus, quæ dicuntur personæ: quare hæc propositiones, *Pater est persona*, *Filius est persona*, non mihi videntur essentielles, sed accidentaria: sicut hæc, *Socrates est indiuiduum*, *Mischaël est indiuiduum*. Probari autem potest nostra sententia primò, quoniã persona à Boëtio definitur per *indiuiduum*, à Richardo verò per *incommunicabile*: hæc autem de formali, non reale aliquid, sed rationis significat.

Secundò, quoniã vel persona significat primò & formaliter id reale, cui conuenit, vt sit persona, nempe Petrum & Ioannem, vel significat aliquid aliud formaliter, ac in concreto, & supponit pro re, quæ dicitur persona. Si detur primum, cum ad reale, cui conuenit, vt sit persona, constitutatur intrinsecè & essentialiter ex natura rationali, cuius est persona, vt Pater æternus ex essentia diuina, & Socrates ex natura humana, saltem esset, quòd ab autoribus huius opinionis dicitur, personam videlicet non dicere in recto naturam rationalem, cuius est persona: quippe cum manifestu sit, tam in Socrate, quam in Patre aeterno, illam in recto includi. Præterea, eo dato, hæc propositio esset falsa, *Pater, Filius, & Spiritus sanctus sunt tres personæ*: cum tamen sit fidei contrarium. Consecutio probatur, quia cum perso-

A na sit nomen substantiuu, sanè si de formali in personis diuinis diceret essentiam diuinam, cum, vt nomen substantiuum pluraliter dicitur, necessaria sit pluralitas significati formalis, hæc esset falsa. *Pater, Filius, & Spiritus sanctus sunt tres personæ diuinæ*: quippe cum essentia diuina in eis inclusa non multiplicetur. Si verò detur secundum (vt dare videntur autores opinionis, quam impugnamus) cum id reale, quod vnaquæque persona addit supra naturam, sit quid incommunicabile, ac alterius, & alterius rationis in alia ac alia persona; tam creata, quæ increata, certè commodius dicitur vocabulum *persona* (quod de singulari personis dicitur) significare de formali modum rationis, qui hos distinctos gradus in singulari personis consequitur, supponere verò pro rebus realibus, quæ dicuntur personæ, quam significare gradus ipsos: neque enim fingi potest quid aliud vocabulum *persona* significet, quam vel hos gradus indistinctè, vel modum rationis comunem personis, qui eos consequitur.

B Confirmatur hæc ratio, quoniã si persona de formali significaret id reale, quod vnaquæque persona addit supra naturam, sanè personæ Patris relatiuè diceretur ad Filium, non solum quatenus Pater, sed etiam quatenus hæc persona: quadoquidem significatum formale huius personæ; vt hæc, non esset aliud, quam relatio realis ad Filium: significari verò distinctè sub ratione huius paternitatis in concreto, non tolleretur rationem huius personæ, quæ hæc numero persona est, si formale huius personæ, quatenus hæc persona est, non est aliud quam paternitas ipsa in concreto, quæ paternitas ac relatio est: Sancti autem non concedunt personam Patris, secundum esse huius personæ, relatiuè dici ad Filium, quasi in re sit Filij persona, neque vsus loquendi, aut veritas id permittit.

C Confirmari etiam potest, quoniã cum singulari gradus reales, quibus singulari personæ tam creata, quam increata constituuntur vltimò in esse Socratis, Michaëlis, Patris, &c. sine simplicissimi, & primò diuersi, ac proinde nullam inter se habeat conuenientiam essentialem, difficile admodum intelligi potest, quam ratione formari possit conceptus, vel vniuocus, vel analogus, quo illi soli in commune, & in concreto cõceptantur, ita vt conceptus ille comunis non sit cæteris gradibus, non solum simplicibus substantialibus, quales sunt differentia omnes specificæ substantiales, sed etiam simplicibus accidentium, quales sunt principia indiuiduationis, ac eorum differentia specificæ.

D Tertio, persona afficitur signo particulari, quemadmodum & quoduis aliud vniuersale: dicimus namque *quadam persona generat*: ergo persona non est quippiam commune multis instar indiuidui vagi. Patet consequentia, quia indiuiduum vagum non afficitur iterum signo particulari: inepthè quippe dixeris, *quidam aliquis homo*. Neque satisfacit responso Capreoli in 1. dist. 25. nempe id, quod est commune instar indiuidui vagi, quatenus significat in recto modum cuiusque indiuidui, & non naturam, posse affici signo particulari, non vero indiuiduum vagum, quod significat naturam & modum. Non, inquam, satisfacit hæc responsio: quia indiuiduum vagum ex eo non potest iterum affici signo particulari, quia significat modum existendi particulariter, qui modus existere nequit particulariter per alium modum: si ergo persona significat eundem modum de formali & in recto, non poterit existere particulariter per alium modum, ac proinde neque affici signo alio particulari. His accedit, indiuiduum vagum, vt quidam homo,

Responso Capreoli in 1. dist. 25. nempe id, quod est commune instar indiuidui vagi, quatenus significat in recto modum cuiusque indiuidui, & non naturam, posse affici signo particulari, non vero indiuiduum vagum, quod significat naturam & modum.

persona que dicitur formalis si quis.

homo, esse complexum quoddam, ac vnum per accidens: idem quippe est dicere, quidam homo, ac dicere, vnus homo, & dicere quidam homines, ac multi homines: quare dictio, quidam, non significat id reale, quo indiuidua nature, cui applicatur, constituuntur vltimò, ac distinguuntur abinuicem.

Durandi opinio.

Hac ergo opinione relicta, Durandus in 1. dist. 23. quest. 1. in eam inclinat sententiam vt dicat, vocabulum, persona, de formali significare in concreto quamdam intentionem secundam, supponere verò pro indiuiduis constitutis ex natura rationali, cuius sunt indiuidua, & ex proprietatibus personarum, Eandem sententiam affirmant Torres hoc loco, & quidam alij.

Torres.

Impugnatur.

Sententia hæc, licet magis ad veritatem accedat, non videtur tamen omnino rei propositæ scopum attingere: id quod ostenditur. Primò, quoniam cum intentio tamquam à ratione fundandi ab opere intellectus pendeat, concedendum esset, seclusa intellectus operatione, non esse in Deo tres personas, nisi fundamentaliter, ac in potentia solum quoad significatum formale vocabuli persona. Secundò, quoniam omnis intentio secunda est relatio: quare si persona in concreto significat intentionem secundam, habebit correlatiuum quod ei respondeat, quod tamen non facillè ostendetur, quod illud sit. Si quis fortè dicat, correlatiuum esse naturam rationalem communem communitate reali, vel rationis, is debet animaduertere, esse per impossibile in natura diuina non esset communitas realis, sed Deus esset, qualem illum crediderunt Philosophi, nihilominus futuram in Deo vnam personam duntaxat, vt Iudæi, & Gentiles Philosophi arbitrantur: quare ad rationem personæ necessarium non est, vt natura, cuius est persona, sit communis. Adde, naturam rationalem, quæ natura rationalis est, non esse relatiuum: quæ commune verò quid est, referri quidem ad particulare, subiicibile, quæ tale est: persona autem, quæ persona, non subiicibile quid, sed incommunicabile, subsistens in natura rationali videtur significare.

Scoti & autoris sententia. Nomen persona quid dicitur de formali, & pro quibus supponatur.

Est ergo tertia opinio Scoti in 1. dist. 23. & 25. quam amplectendam censet, asseretis, vocabulum, persona, de formali significare in concreto incommunicabile nature rationalis: supponere verò pro rebus realibus, quibus conuenit huiusmodi incommunicabilitas. Porò incommunicabilitas negatio quædam est, aut si maus (atque hoc censet probabilius) dicit, sicut vnum de formali dicit indiuisiōnem in ente, eaque de causa includit ens, & addit indiuisiōnem, & ob id vnum numero est ens indiuisiū in se, & diuisiū à quocumque alio: ita suppositum dicere indiuiduam seu incommunicabilem substantiam, & propterea includere substantiam in suo significato formali, & addere incommunicabilitatem, per quam contrahitur ad esse suppositum. Personam verò addere supra suppositum, quod sit natura rationalis. Opinio hæc probatur primò ex definitionibus Boëtij & Richardi: affirmant enim personam esse substantiam indiuiduam, id est, incommunicabilem. Secundò probatur, quoniam ea data, cessant expositæ huius rei difficultates, atque omnia rectè constant.

ARTICVLVS III

Vtrum sicut in diuinis concedimus esse tres personas, ita concedendum sit esse tres substantias.

DISPUTATIO I.

PARS

que negat suaderi potest primò, quoniam Hieronymus in epist. ad Damasum citata renuit cōcedere tres personas diuinas esse tres substantias.

Ait enim: Sufficiat nobis dicere vnam substantiam, & tres personas perfectas & æquales. Imò sacrilegum existimat asserere, tres personas diuinas esse tres substantias. Augustinus etiam 5. de Trinitate, cap. 9. Quia nostra, inquit, consuetudo iam obrinuit, vt idem intelligamus cum dicimus substantiam, & cum dicimus essentiam, non audemus dicere vnam essentiam, & tres substantias, sed vnam substantiam, vel essentiam, & tres personas: quod idem 7. de Trinitate, cap. 4. ad finem probat. Id ipsum affirmat Richardus 4. de Trinitate, cap. 6. 7. & 8.

Secundò, quoniam Concilia affirmant, Deum esse tres personas, & vnam substantiam, vt Toletanum 6. cap. 1. de tribus personis dicit, substantia liter vnum sunt, subiungitque, in hac Trinitate tanta est vnitatis substantia, vt pluralitate careat. Conciliū Toletanum II. in confessione fidei: Nec, inquit, sicut tres personas, ita tres substantias predicamus, sed vnam substantiam, tres autem personas. Lateranensi item cap. Firmiter, & cap. Damnamus, de summa Trinitate, & fide Catholica, tres persone, sed vna essentia, substantia, seu natura. Demum in Concilio Niceno definitum fuit, filij esse vnicuique patri, quod Latina Ecclesia vertit, consubstantialia Patri, vt habetur in symbolo Missæ: ergo tres persone diuinae non sunt tres substantia, sed vna tantum.

Pars verò, quæ affirmat, suaderi potest efficacissimis rationibus. Primò, quoniam tres persone diuinae sunt tres res inter se re ipsa distinctæ: cum ergo non sint accidentia, sit, vt sint tres substantia. Et enim ens reale sufficienter diuiditur in substantiam & accidens: neque datur res, quæ medium quid sit inter substantiam & accidens. Secundò, persona à Boëtio definitur, indiuidua substantia rationalis natura: ergo tres persone diuinae sunt tres indiuidua substantia, atque adò tres substantia. Confirmatur, quia vt statim videbimus, concedi debent in Deo tres hypostates: cum ergo vna sit, idem sonet Græcè, quod Latine substantia, sit, vt cōcedendum etiam sit tres personas diuinas esse tres substantias.

Tertiò, Augustinus 7. de Trinitate, cap. 6. prope finem. Aut si iam, inquit, placet, propter disputandi necessitatem, cum quaritur, quid sit, dicere tres substantias, siue tres personas. Quo loco satis aperte admittit in rigore, atque ex proprietate sermonis, id posse concedi. Item 5. de Trinitate, cap. 8. ait: Nostri, id est, Latini, hæc Græco tractantes eloquio dicere consueuerunt, vnam essentiam, & tres substantias, quod est Latine, vnam essentiam, & tres substantias. Hilarius etiam in libro de Synodis affirmat, se interfuisse cuidam synodo, vbi expressè admissam est in diuinis tres esse substantias. Et Anselmus Monologion, capite penultimo asserit, posse dici vnam essentiam, & tres personas, siue substantias. Et de incarnatione Verbi, c. 8. Sicut, inquit, nos dicimus vnam substantiam, & tres personas, ita illi (Græci scilicet) dicunt vnam essentiam, & tres substantias: id ipsum per substantias, quod nos per personas significantes: neque nobiscum aliquatenus in fide discrepans. Hæc Anselmus. D. Thomas quoque hoc loco in responsione ad secundum concedit, nomen substantia accipi etiam pro hypostasi, atque supposito apud Latinos. Idem affirmat quest. sequenti articulo primo ad primum.

Vt dubio proposito satisfiat, sciendum est, vocabulum, substantia, trium modis accipi.

MOLL
INDI
ID